

AMBACHTSLIEDEN IN AMSTERDAM

*Tussen de mensen die in Nederland asiel aanvragen,
zitten vaklieden met 'goede handen'. Refugee Company
koppelt hen aan Nederlandse studenten, kunstenaars,
bedrijven en organisaties, zodat hun craft skills niet
verloren gaan.*

Vaklieden onder elkaar herkennen elkaars vaardigheden. Daarvoor hoef je elkaars taal niet te spreken, dan heb je genoeg aan de taal van de handen. "Aan de manier waarop iemand een naaimachine bedient of hout bewerkt bijvoorbeeld, zie je meteen of diegene het ambacht beheerst. Zijn de bewegingen 'geautomatiseerd'? Is er een spiergeheugen opgebouwd? Dat zie je en dat herken je bij elkaar, en zo kun je ook meteen inschatten op wat voor niveau iemand zit," vertelt architect en ontwerper Femke Bijlsma. Ze is een van de oprichters van Refugee Company, een stichting in Amsterdam die vluchtelingen helpt hun craft skills te gebruiken terwijl ze in afwachting zijn van een verblijfsvergunning. In het pop-upatelier aan de Wibautstraat staan houten meubels die zijn gemaakt door een Nederlandse en een Syrische meubelmaker: Frans Konijn en Ousama Alahmad. Femke: "Frans hoefde iets maar één keer voor te doen, waarop Ousama

het nadeed en Frans meteen zag: o ja, dat zijn goede handen." Samen iets maken is een prettige manier om contact te maken, vindt Femke: "Machtsverhoudingen of afhankelijkheid spelen dan niet meer zo'n grote rol: je werkt op gelijke voet." De Syrische kunstenaar Yara Said, coördinator en ontwerper bij Refugee Company en sinds september 2015 in Nederland, vult aan: "Veel Syriërs beseffen niet dat veel van wat hier in de Nederlandse winkels ligt, geïmporteerd is. In Syrië maken we veel meer spullen met de hand, en Syriërs moeten zich bewuster worden van hoe bijzonder dat is. Het is zo'n mooie combinatie: wij geven jullie onze handen, en jullie leren ons meer over creativiteit. *The handy people are here.*"

SORRY, NIET GOED

Stacy Denzel Janmaat (28) van Denim City in Amsterdam, waar onder andere studenten van de Jean School >

Feel connected

Ondertussen in...

Kleermaker Mahmoud Al Omar uit Syrië en Stacy Denzel Janmaat tussen de rollen spijkerstof in Denim City in Amsterdam.

‘MET MAHMOUD HEB IK
IEMAND GEVONDEN DIE MIJ
BEGRIJPT, TERWIJL HIJ
MIJN TAAL NIET SPREEKT’

worden opgeleid, fantaseerde zes jaar geleden al over hoe het zou zijn om samen te werken met vluchtelingen – al noemt Stacy ze liever Nieuwe Nederlanders – uit het Midden-Oosten. Stacy: “Het respect dat je dáár krijgt als je een meetlint om je nek hangt, krijg je in Nederland niet zo gauw. Ik heb mezelf het vak geleerd en het leek me zo tof om een kleermaker uit het Midden-Oosten te ontmoeten die tegen mij zegt: ‘Waarom doe je dat zo? Kijk, zo is het makkelijker.’ Of: ‘Zo is het mooier.’” Via Refugee Company kwam hij in contact met Mahmoud Al Omar (28) uit Syrië, die vanaf zijn negende het vak van kleermaker leerde. Stacy: “Met Mahmoud heb ik iemand gevonden die mij begrijpt. Ik ben creatief en heb altijd wilde plannen, maar ik vind het soms heel moeilijk om precies over te brengen wat ik wil. Ik kan niet tekenen en ik knip, stik en klooi net zo lang tot ik gemaakt heb wat ik wil. Leg ik nu aan Mahmoud – met handen, voeten en geluiden – uit dat ik een tas op een bepaalde manier wil hebben, dan maakt hij het precies zoals ik het bedoel. Dat is af en toe

ASIELZOEKER OF VLUCHTELING?

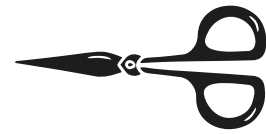
Een asielzoeker is iemand die in Nederland bescherming heeft aangevraagd. Wanneer de Immigratie & Naturalisatiedienst (IND) tijdens de asielprocedure heeft vastgesteld dat de asielzoeker inderdaad gevaar loopt in het land van herkomst, krijgt hij of zij een verblijfsvergunning. Vanaf dat moment is hij een vluchteling. Om te mogen werken, moet het UWV een tewerkstellingsvergunning afgeven. Die wordt pas verstrekt wanneer de asielaanvraag minstens zes maanden in behandeling is. Het eerste half jaar kan een asielzoeker dus sowieso niet werken.
Bron: Vluchtelingenwerk.nl

zelfs emotioneel: hij is echt mijn bro. Ook als je elkaars taal niet verstaat, kun je elkaar dus begrijpen. Mahmoud is analfabeet in eigen taal en kan dus geen Arabisch lezen of schrijven. Hij is wel Nederlands aan het leren en het grappige is dat als ik met geluiden – pshhh – probeer uit te leggen dat iets gestreken moet worden, hij nu zegt: ‘Nee, niet pshhh, maar strijken.’” De zesjescultuur waarmee we in Nederland volgens Stacy opgroeien – studenten vinden in zijn ogen al gauw iets goed genoeg – veegt Mahmoud in één keer van tafel: ‘Sorry hè, niet goed,’ zegt hij tegen de studenten van de Jean School die iets inleveren wat net voldoende is. Stacy: “Als je op school zit heb je aan een zes genoeg, maar in het bedrijfsleven bestaat geen zes. Daar moet het goed zijn, of het gaat terug. Met die drie woorden – ‘sorry, niet goed’ – zegt hij eigenlijk ook: je kunt veel meer uit jezelf halen, dat heb ik ook gedaan. Hup, opnieuw.” Op de vraag aan Mahmoud wat hij van Stacy leert, antwoordt hij: “Creativiteit. En geduldig werken. Ik moest voorheen vooral productie draaien, en in de afwerking gaan dingen dan soms anders.” Stacy: “Als Mahmouds onder- of bovendraad brak, reeg hij die opnieuw in, maakte een aanhechtstel en ging weer verder waar hij was gebleven. Ik ben daar allergisch voor, dus van mij moet het hele stiksel opnieuw – wat best lullig is als je bijna klaar bent. Dus dat leverde soms wel wat discussies op.”

KOKEN ZONDER STROOM

Kunstenaar Fiona de Bell (46) is initiator van Cascoland, een organisatie die een podium biedt aan mensen die veel kwaliteiten bezitten, maar bij wie dat niet altijd zichtbaar is. Danawit Tesfawne (24) uit Eritrea kwam met Fiona in contact via Femke Bijlsma: in het atelier van Refugee >

1. Mahmoud aan het werk.
2. Mahmoud en Stacy.
3. Kunstenaar Fiona de Bell en Danawit Tesfawne uit Eritrea.

‘Het is zo’n mooie combinatie: wij geven jullie onze handen, en jullie leren ons meer over creativiteit’

Company hield Danawit een Eritrese koffiecereemonie en al gauw werd duidelijk dat ze ook verschrikkelijk goed kan koken. Vervolgens bouwde Cascoland een mobiele keuken op FabCity, een tijdelijk, zelfvoorzienend stadje in Amsterdam, en gaf Danawit zo een podium. Ze bakte er *injera* – een Eritrese broodsoort die ook in Ethiopië wordt gegeten: een sponzig platbrood dat wordt gemaakt van teff, een graansoort uit die regio die ook in Nederland verkrijgbaar is. Danawit leerde het bakken toen ze negen was van haar moeder, die het weer van haar moeder had geleerd. Fiona: “FabCity was een *off grid*-campus, dus zonder stroomvoorzieningen. In Eritrea, maar ook in Italië of Mexico, wordt al eeuwenlang brood gebakken op een energiezuinige manier, namelijk: twee à drie minuten in een pan. Terwijl wij gewend zijn om eerst een tijd de oven

voor te verwarmen en pas daarna het brood in de oven te bakken – dan heb je relatief veel energie verbruikt voor een heel klein broodje. Dat probeerden we op FabCity te laten zien, dat er andere manieren zijn om brood te bakken en dat iedere cultuur daar eigen kennis over heeft.” Omdat er op FabCity geen ijskast was – want geen stroom – moest er ook een andere manier worden gevonden om voedsel te bewaren. Fiona: “We zijn op zoek gegaan naar oude technieken zoals inmaken, zouten en zuren. Onze oma’s en moeders hebben we gevraagd hoe zij dat vroeger deden. Danawit heeft ook haar kennis over inmaken gedeeld en dat hebben we aangevuld met nieuwe technieken. Veel methoden zijn we verleerd, omdat in de supermarkt dagelijks verse producten kunt kopen. Terwijl je vroeger groenten die in een bepaald seizoen overvloedig aanwezig waren, inmaakte: eigenlijk een heel goede manier om voedseloverschot tegen te gaan.”

IN HET LICHT VAN EEN LAMPENKAP

Voor een kunstproject waar nogal wat metaal aan te pas kwam, kon kunstenaar Eelco Wagenaar (41) wel wat hulp gebruiken. Zo kwam hij, via kennissen die werken in de vluchtelingenopvang, in contact met Feras Dahhan (40)

uit Syrië. Feras is afkomstig uit Aleppo, waar hij een groot atelier bezat: zijn vak zou je kunnen omschrijven als ‘metaalkunstenaar’. Hij maakte decors voor concerten en theatervoorstellingen, maar ook veel vrij werk. Zijn vader had een metaalwerkplaats waar Feras het vak leerde. Eelco: “Ik was bezig een heel grote schemerlamp van staal te maken, waarin ruimte is om met tien man te staan. Een haardvuur in het midden zorgt voor schaduwwerking, waardoor de mensen binnen in de lampenkap zichtbaar zijn op de buitenkant van het doek.” Samenwerken is leuker dan dingen in je eentje maken, vond Eelco, en zo heeft Feras hem diverse keren geholpen met het maken van staalconstructies. Eelco: “Het was wel een grappige samenwerking. Feras komt uit een heel andere hoek, echt de ambachtelijke kant. Ik kom uit de industrie: ik ben opgeleid als werktuigbouwkundige en heb daardoor veel technische kennis. Feras was het niet helemaal eens met de manier waarop ik sommige dingen deed: zo had ik gereedschap gemaakt om materiaal mooi krom te kunnen buigen en hij vond dat eigenlijk maar niets – hij wilde dingen met de hand maken. Ik vond dat wel een interessante clash tussen hoe wij in het Westen gewend zijn om te werken, en zijn arbeidsintensieve manier van dingen maken.” Ook Eelco ontdekte dat je ondanks taalbarrières toch kunt samenwerken. Eelco: “Ik moest in die lamp een soort poortje maken, zodat je makkelijk onder de lampenkap door naar binnen kunt stappen. Dat heeft Feras op een best handige manier opgelost: het was niet iets waar ik zelf meteen op zou zijn gekomen.” De broedplaats waar Eelco werkt, en die hij deelt met andere kunstenaars en vormgevers, zamelde gereedschap in voor Feras zodat hij zelfstandig door kon werken. Inmiddels werkt hij aan een eigen tentoonstelling en geeft hij via de Refugee Company workshops aan kinderen waarbij ze van metaal kleine beestjes maken. Feras: “Werken met kinderen is helemaal nieuw voor me, en vind ik erg leuk om te doen. Leraar beeldende vorming worden is misschien een plan voor de toekomst.” ●

SAVE THE CRAFTS

Femke Bijlsma en Fleur Bakker bedachten samen Refugee Company.

Femke: “Fleur had al jarenlang ervaring met het organiseren van activiteiten voor kinderen in asielzoekerscentra. Ikzelf was afgestudeerd op een ontwerp voor andere manieren van wonen voor onder meer asielzoekers en we ontmoetten elkaar op een denktankbijeenkomst over alternatieve opvang. Je kunt wel proberen om het wat leuker te maken voor mensen in asielzoekerscentra, maar uiteindelijk is er maar één ding waar het echt om draait: meedraaien in de maatschappij en daar eerst überhaupt in terechtkomen. Veel vluchtelingen staan erbuiten, ze hebben amper contact met Nederlanders, en andersom. Waarom is dat, vroegen we ons af. En wat raar ook eigenlijk: het leek ons helemaal niet nodig dat er zo’n parallelle wereld bestaat. We merkten dat er mensen Nederland binnenkwamen, hoog- of laagopgeleid, die fantastische *craft skills* bezaten die we in Nederland nauwelijks meer kennen: ze konden rugbyballen met de hand maken bijvoorbeeld. We hebben in Nederland genoeg mensen die dat heel interessant vinden: studenten van de Design Academy gaan vaak op reis naar regio’s waar ze heel specifieke regionale ambachten leren. Nou, die hoeven nu dus niet meer zo ver te zoeken.” Maar zolang mensen geen vluchtelingenstatus hebben, mogen ze niets doen. Femke: “Vaak moeten ze zo lang wachten dat ze helemaal geen drive meer hebben. Er is een grote groep mensen die juridisch gezien niet mag werken, maar er is iets wat wél mag, en dat is werken aan je craft skills. Zo ontstond Save the Crafts, een programma binnen Refugee Company.”

MEER WETEN?

- * Refugeecompany.com
- * Denimcity.org
- * Cascoland.com
- * Eelcowagenaar.nl
- * Facebook: World art Feras Dahhan